

**GMINNY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII W LATACH 2008-
2010
dla miasta Skarżyska- Kamiennej**

Załącznik do uchwały RM Nr XV/84/2007

1. Wstęp.....	2
2. Diagnoza sytuacji lokalnej.....	3
2.1 Metody badawcze.....	3
2.2 Opis problemu.....	4
2.3 Identyfikacja interesariuszy.....	8
2.4 Działania profilaktyczne w środowisku lokalnym.....	8
2.5 Analiza SWOT.....	9
2.6 Drzewo problemów.....	10
2.7 Drzewo celów.....	11
2.8 Cele, rezultaty, działania, wskaźniki i źródła weryfikacji wskaźników.....	12
3. Partnerzy.....	16
4. Budżet.....	17
5. Monitorowanie i ewaluacja.....	17
6. Promocja programu.....	17

1. Wstęp

Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2008-2010 stanowiący spis zadań własnych gminy określonych w ustawie z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii, został opracowany odpowiednio do diagnozy przeprowadzonej w roku 2000 i 2003 zgodnie z treścią powyższej ustawy, w ramach projektu Wsparcie Województw i Społeczności Lokalnych w Zapobieganiu Narkomanii na poziomie lokalnym, realizowanym przez Fundację Demokracji Lokalnej na zlecenie Fundacji Funduszu Współpracy i Krajowego Biura ds. Narkomanii w ramach Projektu Transition Facility.

Przy opracowaniu Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii zostały wykorzystane następujące opracowania:

1. Zeszyt publicystyczno -informacyjny Stowarzyszenia Impuls nr 2/2000 – raport o problemach lokalnych.
2. Zeszyt publicystyczno-informacyjny Stowarzyszenia Impuls Wydział Oświaty i Zdrowia Urzędu Miejskiego nr 9/2004.
3. Raport „Problemy Narkotykowe i Narkomania w Województwie Świętokrzyskim w 2005r.” autor Teresa Gładyś.
4. Używanie Alkoholu i Narkotyków przez Młodzież Szkolną Raport z Ogólnopolskich Badań Ankietowych zrealizowanych w 2005r. przez Instytut Psychiatrii i Neurologii.
5. Ośrodek Informacji HIV/AIDS, Warszawa.
6. Dane źródłowe z instytucji z terenu miasta – Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Komenda Powiatowa Policji w Skarżysku-Kamiennej, Obwód Lecznictwa Kolejowego, Stowarzyszenie Pomocy „Akra Noego” .

Miasto Skarżysko-Kamienna realizuje zadania z zakresu ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii począwszy od 2003r. obejmujące:

1. zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i osób zagrożonych uzależnieniem
2. udzielanie rodzinom, w których występują problemy narkomanii, pomocy psychospołecznej i prawnej
3. prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej oraz szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie zajęć sportowo-rekreacyjnych dla uczniów, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych

4. wspomaganie działań instytucji, organizacji pozarządowych i osób fizycznych, służących rozwiązywaniu problemów narkomanii
5. pomoc społeczną osobom uzależnionym i rodzinom osób uzależnionych dotkniętym ubóstwem i wykluczeniem społecznym i integrowanie ze środowiskiem lokalnym tych osób z wykorzystaniem pracy socjalnej i kontraktu socjalnego

2. Diagnoza sytuacji lokalnej

2.1 Metody badawcze

Metody diagnozowania środowiska lokalnego:

- 1) Badania ankietowe przeprowadzone w roku 2000 i 2003 wśród młodzieży szkolnej. W roku 2000 badaniami objęto 5811 respondentów z czego 2034 byli to uczniowie szkół podstawowych i gimnazjalnych oraz 3777 uczniowie szkół ponadgimnazjalnych. W roku 2003 badaniami objęto 4687 respondentów z czego 1052 osób ze szkół podstawowych, 1669 ze szkół gimnazjalnych oraz 1966 ze szkół ponadgimnazjalnych. W obu ankietach uczestniczyła młodzież w wieku od 11 do 18 roku życia.

Przeprowadzone ankiety będące narzędziem badawczym składały się z 17 pytań dotyczących 5 obszarów problemowych:

- funkcjonowania dzieci i młodzieży w szkole
  - funkcjonowania dzieci i młodzieży w rodzinie
  - substancje uzależniające
  - wsparcie dla dzieci i młodzieży
  - zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży
- 2) Dane statystyczne i dokumentacja instytucji, których zadania statutowe zawierają reagowanie na problem narkomanii. Pisma na zewnątrz znak: OKiZ 8171/2/2007 z dnia 16.02.2007r.
    - do Obwodu Lecznictwa Kolejowego tj. poradni zdrowia psychicznego i Ośrodka Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia obsługujących mieszkańców Gminy Skarżysko-Kamienna, w sprawie liczby osób leczonych ogółem i leczonych po raz pierwszy w wyniku zaburzeń zdrowia psychicznego i spowodowanych używaniem narkotyków,
    - do Komendy Powiatowej Policji w sprawie oszacowania skali zjawiska przestępczości związanej z łamaniem postanowień ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii,

- do Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w sprawie problemów społecznych rozpoznawanych u klientów pomocy społecznej
- do Stowarzyszenia Pomocy Arka Noego w sprawie sprawozdania z realizowanych zajęć profilaktycznych oraz badań ankietowych wśród młodzieży I klas gimnazjum

2.2 Opis problemu

W świetle przeprowadzonych badań w kraju można uznać, że wśród substancji nielegalnych relatywnie największym rozpowszechnieniem cechują się konopie indyjskie. Chociaż raz w ciągu całego życia używało ich 14,2% młodszych uczniów i 31,5% starszych uczniów. Na drugim miejscu wśród substancji nielegalnych znajduje się amfetamina (3,6% uczniów młodszych i 12,4% uczniów starszych). Zarówno eksperymentowanie z substancjami nielegalnymi, jak ich okazjonalne używanie jest bardziej rozpowszechnione wśród chłopców niż wśród dziewcząt.

W Województwie Świętokrzyskim doświadczenia z narkotykami deklaruje starsza młodzież. Chęć spróbowania narkotyku wyraża 18,7% uczniów trzecich klas gimnazjów oraz 34,3% drugich klas szkół ponadgimnazjalnych. Używanie narkotyków w zastrzykach deklaruje 0,3% młodzieży z trzecich klas gimnazjów oraz 0,4% młodzieży z drugich klas szkół ponadgimnazjalnych. Niepokój budzą znaczne odsetki młodzieży eksperymentującej z alkoholem w połączeniu z tabletkami 7,4% w młodszej grupie uczniów i 14,6% w starszej grupie oraz marihuaną 8,0% w młodszej grupie i 15,7% w starszej grupie. Z analizy używania narkotyków przez młodzież szkolną w ciągu ostatnich 12 miesięcy wynika, iż najpopularniejszą substancją są przetwory konopi. W trzecich klasach gimnazjów 9,3% uczniów używa tego środka, w drugich klasach szkół ponadgimnazjalnych 18,3% uczniów. W dalszej kolejności są leki uspokajające i nasenne, substancje wziewne i amfetamina.

W porównaniu z rokiem 2000 i 2003 w Skarżysku-Kamiennej przejawia się tendencja wzrostowa, jeśli chodzi o zażywanie narkotyków przez młodzież. W roku 2000 w szkołach gimnazjalnych do zażywania narkotyku przyznawało się 5,54% uczniów, natomiast w roku 2003 do zażywania narkotyków przyznawało się 7,73% uczniów szkół gimnazjalnych.

Problem dotyczył głównie uczniów szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych. W szkołach podstawowych zanotowano tendencję spadkową tj. w 2000 roku – 4,55% uczniów przyznawało się do zażywania narkotyków, w 2003 roku do zażywania narkotyków przyznało się 0,76% uczniów szkół podstawowych. Tendencja spadkowa spowodowana była głównie ograniczeniem wieku uczniów szkół podstawowych.

Najbardziej rozpowszechnioną substancją psychoaktywną wśród młodzieży są napoje alkoholowe. Eksperymentowanie z piciem chociaż raz w życiu w roku 2000 deklarowało 81,43% uczniów szkół podstawowych, ale w roku 2003 już tylko 50%. Dla porównania spośród uczniów szkół gimnazjalnych w roku 2000 do picia alkoholu przyznawało się 78,13% natomiast w roku 2003 - 75,55%. Wyniki badania pokazują również, że wśród gimnazjalistów picie alkoholu stało się „normą”, co wskazuje na przemiany obyczajowe w zakresie używania alkoholu przez młodzież i może budzić niepokój spoglądając na rzecz, czy to z perspektywy zdrowia, czy też norm prawnych. Doświadczenia z paleniem tytoniu w czasie całego życia miało w roku 2000 -14,63%, w roku 2003 – 4,66% uczniów szkół podstawowych. Natomiast 23,51% uczniów szkół gimnazjalnych przyznawało się do palenia papierosów w roku 2000, w roku 2003 – 20,49%.

W porównaniu do roku 2000 i 2003 utrzymuje się tendencja wzrostowa jeśli chodzi o zażywanie narkotyków przez uczniów szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych w naszym mieście. Z aktualnych badań przeprowadzonych na terenie miasta Skarżyska-Kamiennej w szkołach gimnazjalnych w klasach pierwszych w roku 2007 wynika, że :

- do brania narkotyków przyznaje się około 10% uczniów w tym 7% chłopców
- do picia alkoholu przyznaje się 60% uczniów w tym 35% chłopców i 25% dziewcząt (spadek w porównaniu do roku 2000 i 2003)

Młodzież, która ma kontakt z narkotykami na etapie eksperymentowania przyznaje się do kilkurazowych kontaktów z narkotykami. Najpopularniejszymi narkotykami są w naszym mieście marihuana, amfetamina, i coraz bardziej popularna ekstaza. Występuje coraz częściej zmiana specyfiki rodzaju uzależnienia na uzależnienie krzyżowe. Co spowodowane jest głównie przez mieszanie środków przez młodzież np. alkohol i narkotyki, także położenie naszego miasta na szlakach „przerzutowych” sprzyja zwiększonej dostępności do narkotyków co z kolei skutkuje spadkami cen substancji psychoaktywnych.

Używanie substancji psychoaktywnych zarówno legalnych takich jak napoje alkoholowe, czy tytoń, jak i nielegalnych takich jak narkotyki niesie za sobą ryzyko pojawienia się szkód zdrowotnych i społecznych. Ryzyko to jest szczególnie duże, gdy po substancje te sięgają ludzie bardzo młodzi, nie świadomi tego co może im grozić. Pewne znaczenie profilaktyczne może tu mieć wiedza na temat wielorakich niebezpieczeństw związanych z ich używaniem. Nie tylko dlatego, że uświadomienie sobie ryzyka skłaniać powinno do ograniczenia konsumpcji, ale również dlatego, że stwarza ono szansę zadbania o jak największe zminimalizowanie niebezpieczeństwa powikłań. Zdecydowana większość

uczniów dostrzega ryzyko szkód związanych z używaniem substancji psychoaktywnych. Tylko bardzo nieliczni stwierdzają, że ich używanie nie jest związane z żadnym negatywnym następstwem.

Na terenie miasta utrzymuje się niewielka tendencja wzrostowa jeśli chodzi o zgłaszanie się pacjentów z zaburzeniami spowodowanymi zażywaniem substancji psychoaktywnych do poradni odwykowej. W roku 2006 przyjęto w poradni odwykowej 65 osób ogółem. Po raz pierwszy do leczenia zgłosiło się 30 osób. Struktura osób leczonych w tych poradniach ze względu na rodzaj stosowanej substancji prezentowała się następująco: opiaty - 6 osób, kanabinoły – 5 osób, leki uspokajające i nasenne – 3 osoby, inne substancje pobudzające (kofeina) – 6 osób, lotne rozpuszczalniki 7 osób, kilka substancji lub inne substancje psychoaktywne – 38 osób.

Z danych uzyskanych z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej wynika, że objęto pomocą z powodu narkomanii 6 rodzin w sumie 13 osób, natomiast z powodu nadużywania alkoholu pomocy udzielono 300 rodzinom tj. 617 osobom w tych rodzinach. (Tabela 1.)

Z danych uzyskanych z Komendy Powiatowej Policji wynika, że w latach 2000-2005 nastąpił znaczny wzrost liczby przestępstw stwierdzonych przeciwko postanowieniom ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii, z liczby 131 do liczby 886. W roku 2006 zanotowano natomiast niewielki spadek przestępstw do liczby 662 sztuk.

Według danych PZH w maju 2007 zgłoszono w Polsce 64 zakażenia HIV, najwięcej w Województwach Dolnośląskim – 16, Pomorskim - 10, Śląskim – 10, Mazowieckim – 6, Warmińsko-Mazurskim – 4. Wśród zakażonych najliczniejszą grupę 26 osób (19 mężczyzn i 7 kobiet) stanowią osoby w grupie wiekowej 30-39 lat. Jednocześnie w tym samym okresie zanotowano 18 przypadków AIDS i trzy zgony na skutek AIDS. W przypadku aż 71,9% zgłoszeń nowo wykrytych zakażeń podano prawdopodobną drogę zakażenia. Od wdrożenia badań w 1985r. do 31 maja 2007r. stwierdzono zakażenia HIV 10853 obywateli polskich, wśród których było co najmniej 5 418 zakażonych w związku z używaniem narkotyków. Ogółem odnotowano 1930 zachorowań na AIDS, 862 chorych zmarło. W Województwie Świętokrzyskim w roku 2006 zanotowano 9 zakażeń HIV, 2 przypadki zachorowań na AIDS oraz 1 zgon.

Tabela 1. Powody trudnych sytuacji życiowych, w których przyznawano świadczenia pomocy społecznej mieszkańcom Gminy Skarżysko Kamienna w latach 2000-2006

Wyszczególnienie	Liczba rodzin							Liczba osób w rodzinach						
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Ubóstwo	390	860	1000	1300	900	1080	960	704	2000	2430	4000	2500	3700	2610
Sieroctwo	-	-	-	-	3	-	2	-	-	-	-	6	-	4
Bezdomność	4	6	8	18	28	16	23	4	6	8	18	28	16	23
Potrzeba ochrony macierzyństwa	144	116	112	126	106	102	117	548	418	323	532	479	412	521
W tym wielodzietność	X	X	X	X	3	7	3	X	X	X	X	23	53	20
Bezrobocie	1303	1430	1500	1606	1675	1300	1060	4414	4400	4600	5217	5295	4790	3300
Niepełnosprawność	338	395	451	480	500	420	450	964	1080	1233	1346	1380	900	1061
Długotrwała lub ciężka choroba	656	230	220	252	400	200	200	1696	570	540	803	1085	410	470
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	117	100	80	112	120	93	76	425	356	296	433	469	270	218
Rodziny niepełne	90	70	62	80	81	80	51	258	212	175	230	230	200	148
Rodziny wielodzietne	27	21	18	32	39	13	22	167	144	121	203	238	72	112
Przemoc w rodzinie	X	X	X	X	-	3	3	X	X	X	X	-	10	11
Alkoholizm	530	480	430	238	280	300	300	1584	1388	1240	548	590	580	617
Narkomania	6	6	7	5	6	6	6	8	8	10	12	13	13	13
Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	12	14	34	25	13	10	12	27	31	61	54	40	24	24
Brak umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze	X	X	X	X	2	-	-	X	X	X	X	2	-	-
Trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy	X	X	X	X	-	-	-	X	X	X	X	-	-	-
Zdarzenie losowe	X	X	X	X	2	3	7	X	X	X	X	10	12	17
Sytuacja kryzysowa	X	X	X	X	-	-	37	X	X	X	X	-	-	100
Klęska żywiołowa lub ekologiczna	1	-	-	-	-	-	4	3	-	-	-	-	-	-

2.3 Identyfikacja interesariuszy

Zmiany społeczno-ekonomiczne dokonujące się w Polsce, sprzyjają rozpowszechnianiu się mody na używanie środków psychoaktywnych. Wzrasta liczba osób eksperymentujących z narkotykami i już uzależnionych, poszukujących pomocy. Swobodny dostęp do narkotyków mają już dzieci w szkole podstawowej. Szczególnie niepokojące jest rozszerzanie się tego zjawiska wśród młodzieży. Panuje wśród niej błędny pogląd, że krótkotrwałe i incydentalne zażywanie narkotyków nie jest szkodliwe dla zdrowia i nie prowadzi do uzależnienia. Dlatego też, środowisko młodzieżowe zostało zidentyfikowane jako beneficjent programu, a co za tym idzie również rodzina oraz instytucje bezpośrednio zaangażowane w pracę z młodzieżą.

2.4 Działania profilaktyczne w środowisku lokalnym

Nazwa zadania według KPPN 2002 – 2005, 2006- 2010	Wykonanie	
	2005	2006
Problematyka narkomanii pojęta w strategiach rozwiązywania problemów społecznych lub miały program przeciwdziałania narkomanii albo powyższa tematyka została uwzględniona w innym programie	Tak	Tak
Wspieranie szkół podstawowych oraz gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych w rozwijaniu działań profilaktycznych, w szczególności obejmujących diagnozę problemu używania narkotyków na terenie szkoły i realizację adekwatnego do potrzeb programu profilaktycznego.	Tak	Tak
Wspieranie programów profilaktycznych w zakresie organizacji czasu wolnego dzieci i młodzieży, stanowiących alternatywę wobec używania narkotyków	Tak	Tak
Wspieranie pozaszkolnych programów profilaktycznych adresowanych do dzieci młodzieży zagrożonych uzależnieniem oraz ich rodziców	Tak	Tak
Identyfikacja, stałe uaktualnianie i upowszechnianie danych na temat rekomendowanych programów profilaktycznych oraz placówek prowadzących działalność profilaktyczną obejmującą problematykę narkomanii	Tak	Tak
Prowadzenie kampanii edukacyjnych obejmujących problematykę narkomanii adresowanych do określonych grup docelowych	Tak	Tak
Prowadzenie szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe osób realizujących zadania profilaktyczne obejmujące problematykę narkomanii	Nie	Tak
Monitorowanie problemu narkomanii na terenie gminy poprzez zlecenie do realizacji badań zjawiska narkomanii	Nie	Nie

Budżet na cele profilaktyki w latach 2005-2006:

2005r. - 559 224 PLN

2006r. – 521 815 PLN

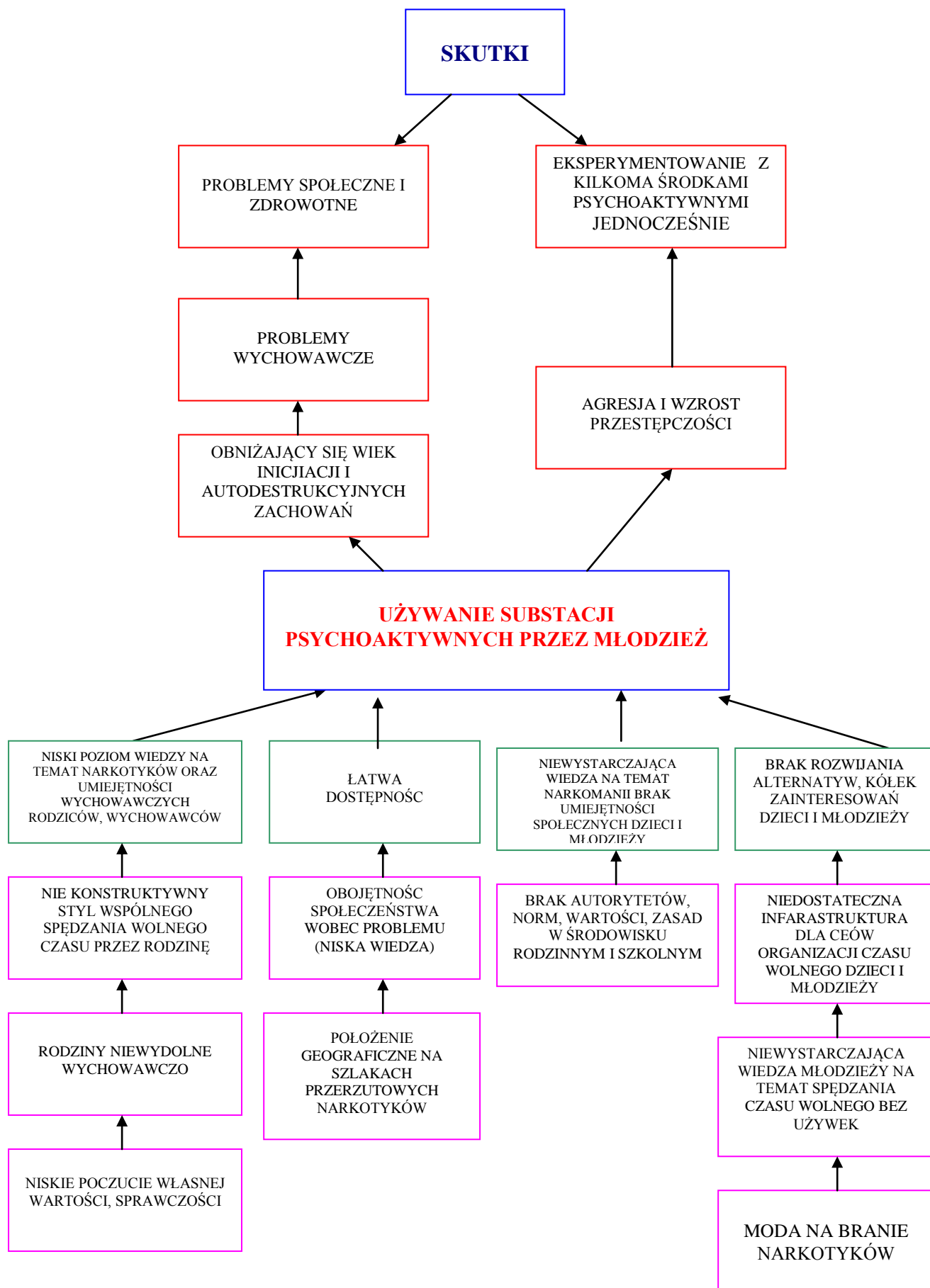
Do działań profilaktycznych realizowanych na terenie gminy włączyło się również Stowarzyszenie Pomocy „Arka Noego” organizując spotkania z młodzieżą i rodzicami jak również Powiatowa Stacja Sanitarno- Epidemiologiczna a także Komenda Powiatowa Policji.

2.5 Analiza SWOT

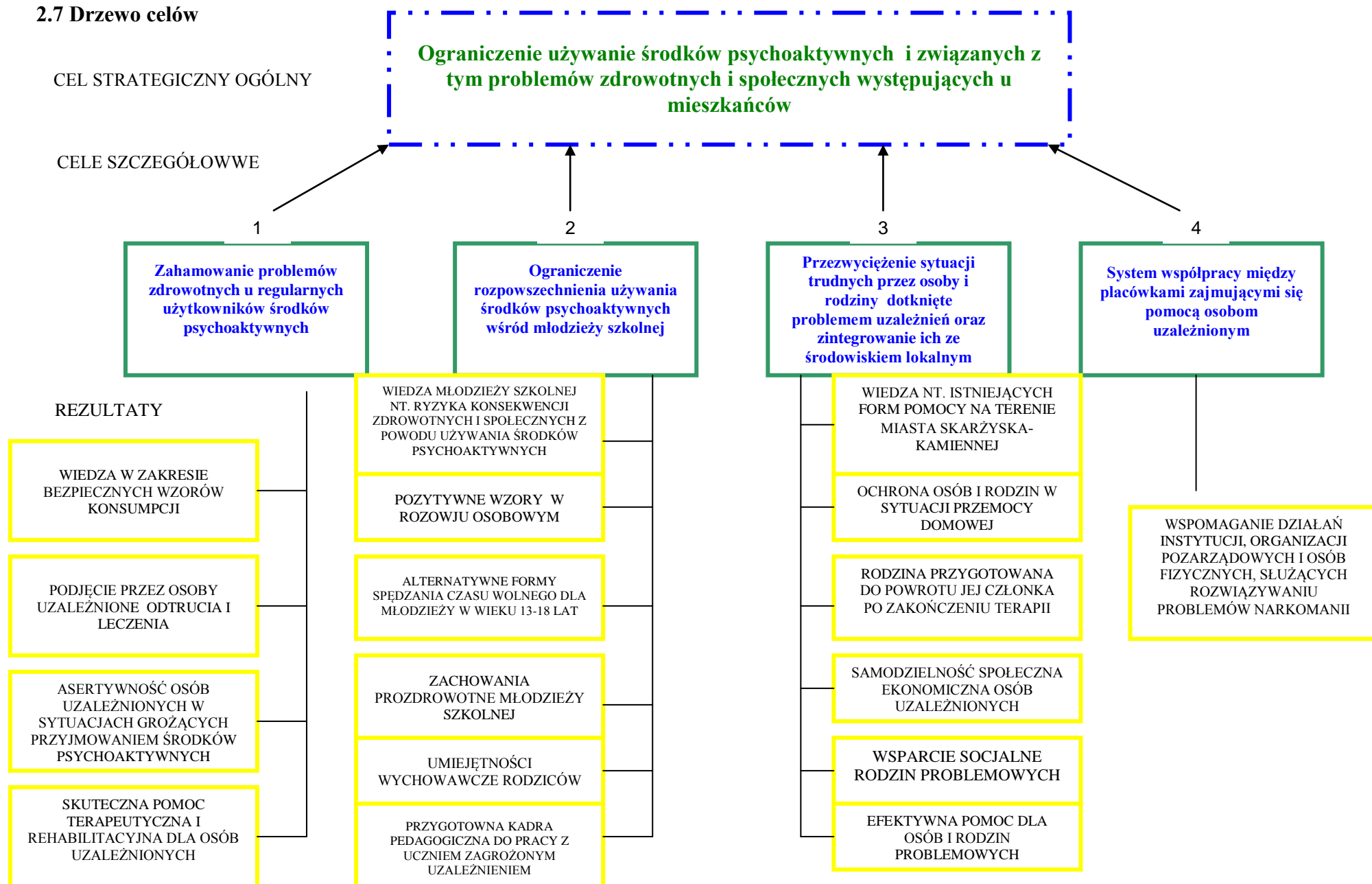
Celem wykonania analizy SWOT jest uporządkowanie informacji na temat analizowanego obszaru po to, aby w sposób możliwie obiektywny ocenić jaka jest obecna sytuacja i potencjał, jakim dysponuje środowisko lokalne.

Słabe strony	Mocne strony
<ol style="list-style-type: none"> 1. Instytucje działające niezależnie, brak doświadczenia we wprowadzaniu rozwiązań systemowych 2. Rozpowszechnienie używania środków psychoaktywnych wśród młodzieży szkolnej moda na próbowanie 3. Ogólnie łatwy dostęp do środków psychoaktywnych z uwagi na ich niską cenę 4. Ograniczone zasoby kadrowe w placówkach oświatowych, pomocowych, brak specjalistycznego przygotowania 5. Niska świadomość społeczna na temat zagrożeń związanych z prognozą rozwoju zjawiska narkomanii w środowisku lokalnym 6. Położenie miasta na szlakach „przerzutowych” sprzyja zwiększonej dostępności do narkotyków	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dobrze funkcjonująca współpraca międzyinstytucjonalna na szczeblu gminnym, w tym samorządu gminy z organizacjami pozarządowymi oraz samorządem wojewódzkim w zakresie działań profilaktycznych, 2. Duże doświadczenie w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi 3. Wysoka populacja młodzieży na terenie gminy 4. Baza infrastruktury społecznej, w zakresie ochrony zdrowia, kultury, sportu i pomocy społecznej
Zagrożenia	Szanse
<ol style="list-style-type: none"> 1. Pomoc niewystarczająca, niska dostępność według adresów działania 2. działania akcyjne i doraźne zamiast długofalowych 3. nieefektywnych działania profilaktyczne podejmowane przez słabo przygotowaną do działalności prozdrowotnej kadrę 4. Rosnąca przestępczość narkotykowa	<ol style="list-style-type: none"> 1. Poszerzenie oferty działań instytucji na terenie gminy, nawiązanie współpracy 2. Zwiększenie poziomu świadomości społeczeństwa w zakresie problematyki uzależnień. 3. Priorytetowy charakter polityki integracji społecznej 4. wdrażanie działań ustawy o zatrudnieniu socjalnym jako podstawy prawnej do udzielania pomocy osobom uzależnionym, które nie mają zatrudnienia.

2.6 Drzewo problemów

2.7 Drzewo celów

2.8 Cele, rezultaty, działania, wskaźniki i źródła weryfikacji wskaźników

Lp.	Cele szczegółowe	Rezultaty	Działania	Wskaźniki	Źródła weryfikacji
1	Zahamowanie problemów zdrowotnych u regularnych użytkowników środków psychoaktywnych	Wiedza w zakresie bezpieczeństwa wzorów konsumpcji	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zajęcia edukacyjne w zakresie bezpieczeństwa wzorów konsumpcji ▪ edukacja i profilaktyka w zakresie m.in. HIV/AIDS, HBV, HCV, chorób przenoszonych drogą płciową 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ liczba uczestników ▪ liczba trenerów prowadzących spotkania ▪ liczba podejmowanych działań 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ lista obecności ▪ dokumentacja ▪ korespondencja ▪ sprawozdania ▪ ankiety ewaluacyjne przeprowadzone wśród uczestników programów
		Podjęcie przez osoby uzależnione od trucia i leczenia	<ul style="list-style-type: none"> ▪ informacja ▪ motywowanie osoby uzależnionej do podjęcia odtrucia i leczenia 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ liczba uczestników ▪ liczba trenerów prowadzących spotkania ▪ liczba certyfikatów, dyplomów ▪ liczba podejmowanych działań 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ lista obecności ▪ liczba rozdanych ulotek ▪ dokumentacja ▪ korespondencja ▪ sprawozdania
		Asertywność osób uzależnionych w sytuacjach groźących przyjmowaniem środków psychoaktywnych	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zajęcia rozwojowe ▪ treningi umiejętności interpersonalnych ▪ poradnictwo indywidualne ▪ działalność informacyjna 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ liczba uczestników ▪ liczba trenerów prowadzących spotkania ▪ liczba certyfikatów, dyplomów ▪ liczba podejmowanych działań 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ lista obecności ▪ liczba rozdanych ulotek ▪ dokumentacja ▪ korespondencja ▪ sprawozdania
		Skuteczna pomoc terapeutyczna i rehabilitacyjna dla osób uzależnionych	<ul style="list-style-type: none"> ▪ poradnictwo psychiatryczne ▪ poradnictwo indywidualne i grupowe ▪ turnusy rehabilitacyjne ▪ dodatkowe zajęcia terapeutyczne nie finansowane z Narodowego Funduszu Zdrowia 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ liczba uczestników ▪ liczba trenerów prowadzących spotkania ▪ liczba certyfikatów, dyplomów ▪ liczba podejmowanych działań 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ lista obecności ▪ liczba rozdanych ulotek ▪ dokumentacja ▪ korespondencja ▪ sprawozdania ▪ ankiety ewaluacyjne przeprowadzone wśród uczestników programów

Lp.	Cele szczegółowe	Rezultaty	Działania	Wskaźniki	Źródła weryfikacji
2	Ograniczenie rozpowszechnienia używania środków psychoaktywnych wśród młodzieży szkolnej	Wiedza młodzieży szkolnej na temat ryzyka konsekwencji zdrowotnych i społecznych z powodu używania środków psychoaktywnych	<ul style="list-style-type: none"> ▪ szkolne programy profilaktyczne ▪ wspieranie szkolnych i pozaszkolnych programów profilaktycznych (np. szkoła dla rodziców) 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ liczba uczestników ▪ liczba trenerów prowadzących spotkania ▪ liczba podejmowanych działań ▪ liczba godzin przeprowadzonych spotkań ▪ liczba placówek objętych programami 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ lista obecności ▪ dokumentacja ▪ korespondencja ▪ sprawozdania ▪ ankiety ewaluacyjne przeprowadzone wśród uczestników programów
		Pozytywne wzory w rozwoju osobowym	<ul style="list-style-type: none"> ▪ poradnictwo dla młodzieży ▪ doradztwo zawodowe ▪ szkolenie liderów młodzieżowych 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ liczba uczestników ▪ liczba przeszkolonych liderów młodzieżowych ▪ liczba godzin zajęć prowadzonych przez liderów młodzieżowych ▪ liczba podejmowanych działań 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ lista obecności ▪ dokumentacja ▪ korespondencja ▪ sprawozdania ▪ ankiety ewaluacyjne przeprowadzone wśród uczestników programów
		Alternatywne formy spędzania czasu wolnego dla młodzieży w wieku od 13-18 lat	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zajęcia sportowe ▪ zajęcia tematyczne o dużej atrakcyjności ▪ promocja zdrowia ▪ zajęcia rekreacyjne ▪ terapia poprzez zabawę ▪ inne, uzasadnione specyficznymi potrzebami uczestników programu oraz potrzebami środowiska 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ liczba porad ▪ liczba uczestników ▪ liczba wspieranych form organizowania czasu wolnego ▪ liczba zajęć ▪ liczba trenerów 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ lista obecności ▪ dokumentacja ▪ korespondencja ▪ sprawozdania ▪ ankiety ewaluacyjne przeprowadzone wśród uczestników programów
		Zachowania prozdrowotne młodzieży szkolnej	<ul style="list-style-type: none"> ▪ pozaszkolne programy profilaktyczne w zakresie różnych form rekreacji i rozwoju osobistego 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ liczba uczestników ▪ liczba wspieranych form organizowania czasu wolnego ▪ liczba zajęć 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ lista obecności ▪ sprawozdania

Lp.	Cele szczegółowe	Rezultaty	Działania	Wskaźniki	Źródła weryfikacji
2	Ograniczenie rozpowszechnienia używania środków psychoaktywnych wśród młodzieży szkolnej	Umiejętności wychowawcze rodziców	<ul style="list-style-type: none"> ▪ treningi i warsztaty ▪ informacja ▪ edukacja ▪ poradnictwo rodzinne ▪ konsultacja 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ liczba uczestników ▪ liczba porad, konsultacji ▪ liczba trenerów prowadzących spotkania ▪ liczba podejmowanych działań ▪ liczba godzin przeprowadzonych spotkań 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ lista obecności ▪ dokumentacja ▪ korespondencja ▪ sprawozdania ▪ ankiety ewaluacyjne przeprowadzone wśród uczestników programów
		Przygotowana kadra pedagogiczna do pracy z uczniem zagrożonym uzależnieniem	<ul style="list-style-type: none"> ▪ warsztaty ▪ szkolenia ▪ kursy 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ liczba uczestników ▪ liczba osób zainteresowanych ▪ liczba osób przeszkolonych ▪ liczba zaświadczeń, certyfikatów, dyplomów ▪ liczba trenerów 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ lista obecności ▪ dokumentacja ▪ korespondencja ▪ sprawozdania ▪ ankiety ewaluacyjne przeprowadzone wśród uczestników programów
3	Przewycięzenie sytuacji trudnych przez osoby i rodziny dotknięte problemem uzależnień i ubóstwa oraz zintegrowanie ich ze środowiskiem lokalnym	Wiedza na temat istniejących form pomocy na terenie miasta Skarżyska-Kamiennej	<ul style="list-style-type: none"> ▪ opracowanie ulotki informacyjnej „gdzie szukać pomocy” o programach dot. profilaktyki, terapii i działań postrehabilitacyjnych ▪ umieszczenie informacji na stronie internetowej miasta 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ liczba podejmowanych działań ▪ liczba ulotek 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ dokumentacja ▪ liczba rozdanych ulotek ▪ liczba przeczytanych informacji na stronie internetowej
		Ochrona osób i rodzin w sytuacji przemocy domowej	<ul style="list-style-type: none"> ▪ interwencja kryzysowa ▪ poradnictwo indywidualne ▪ porady prawne 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ liczba interwencji ▪ liczba porad ▪ liczba podejmowanych działań 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ dokumentacja ▪ korespondencja
		Rodzina przygotowana do powrotu jej członka po zakończeniu terapii	<ul style="list-style-type: none"> ▪ informacja ▪ porada ▪ konsultacja ▪ pomoc psychospołeczna i prawna 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ liczba uczestników ▪ liczba porad ▪ liczba konsultacji 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ dokumentacja ▪ korespondencja

Lp.	Cele szczegółowe	Rezultaty	Działania	Wskaźniki	Źródła weryfikacji
3	Przezwyciężenie sytuacji trudnych przez osoby i rodziny dotknięte problemem uzależnień i ubóstwa oraz zintegrowanie ich ze środowiskiem lokalnym	Samodzielność społeczna ekonomiczna osób uzależnionych	<ul style="list-style-type: none"> ▪ praca socjalna ▪ kontrakty socjale ▪ Klub Integracji Społecznej ▪ Centrum Integracji Społecznej ▪ Grupy wsparcia 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ liczba funkcjonujących placówek zatrudnienia socjalnego i wspieranego ▪ liczba osób, którzy podjęli zatrudnienie ▪ liczba porad ▪ liczba uczestników 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ lista obecności ▪ dokumentacja ▪ korespondencja ▪ sprawozdania ▪ ankiety ewaluacyjne przeprowadzone wśród uczestników programów
		Wsparcie socjalne rodzin problemowych	<ul style="list-style-type: none"> ▪ dożywanie dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ liczba placówek opiekuńczo-wychowawczych ▪ liczba dzieci objętych programem ▪ liczba rodzin 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ lista obecności ▪ dokumentacja ▪ sprawozdania
		Efektywna pomoc dla osób i rodzin problemowych	<ul style="list-style-type: none"> ▪ szkolenie kadr pomocy i integracji społecznej 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ liczba uczestników programu ▪ liczba zaświadczeń, certyfikatów, dyplomów ▪ liczba osób zainteresowanych 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ lista obecności ▪ dokumentacja ▪ sprawozdania
4	System współpracy między placówkami zajmującymi się pomocą osobom uzależnionym	Wspomaganie działań instytucji, organizacji pozarządowych i osób fizycznych, służących rozwiązywaniu problemów narkomanii	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Program Współpracy Miasta Skarżyska-Kamiennej z organizacjami pozarządowymi uwzględniający zadania z ochrony zdrowia 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ liczba organizacji zajmujących się ochroną zdrowia ▪ liczba programów realizowanych przez org. Pozarządowe dot. ochrony zdrowia 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ sprawozdania ▪ liczba przeprowadzonych konkursów

3. Partnerzy

Instytucje wiodące w zakresie działań profilaktycznych i leczniczych dotyczących narkomanii, realizujące działania na rzecz mieszkańców Skarżyska-Kamiennej:

1. Urząd Miasta – Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, ul. Sikorskiego 18, 26-110 Skarżysko-Kamienna
2. Starostwo Powiatowe, ul. Konarskiego 20, 26-110 Skarżysko-Kamienna
3. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, ul. 1000-lecia 22, 26-110 Skarżysko-Kamienna
4. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, ul. Sikorskiego 19, 26-110 Skarżysko-Kamienna
5. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, ul. Legionów 131, 26-110 Skarżysko-Kamienna
6. Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna, ul. Czerwonego Krzyża 10, 26-110 Skarżysko-Kamienna
7. Komenda Powiatowa Policji, ul. Krasieńskiego 11, 26-110 Skarżysko-Kamienna
8. Ośrodek Terapii Leczenia Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia, ul. Ogólna 24, 26-110 Skarżysko-Kamienna
9. Placówki oświatowe
10. Placówki opieki zdrowotnej
11. Miejskie Centrum Kultury, ul. Słowackiego 25, 26-110 Skarżysko-Kamienna
12. Miejskie Centrum Sportu i Rekreacji ul. Spółdzielcza 19, 26-110 Skarżysko-Kamienna
13. Stowarzyszenie Trzeźwościowe „Kamienna” ul. Zielna 12, 26-110 Skarżysko-Kamienna
14. Grupy AA i AL-Anon działające na terenie miasta
15. Stowarzyszenie Pomocy „Arka Noego”, ul. Apteczna 6/22, 26-110 Skarżysko-Kamienna
16. Katolickie Stowarzyszenie „Civitas Christiana”, ul. Kościuszki 38, 26-110 Skarżysko-Kamienna
17. Towarzystwo Przyjaciół Dzieci o/miejski, ul. Sikorskiego 19, 26-110 Skarżysko-Kamienna
18. Stowarzyszenie Społeczne „Wzajemna pomoc”, ul. Rzemieślnicza 5/8, 26-110 Skarżysko-Kamienna
19. Polski Czerwony Krzyż, ul. Sikorskiego 20, 26-110 Skarżysko-Kamienna
20. Zespół Charytatywny Caritas przy Parafii Najświętszego Serca Jezusowego, ul. Niepodległości 77, 26-110 Skarżysko-Kamienna
21. Zespół Charytatywny Caritas przy Parafii Św. Józefa ul. Legionów 64, 26-110 Skarżysko-Kamienna

22. Parafia Matki Bożej Ostrobramskiej, ul. Wileńska 33, 26-110 Skarżysko-Kamienna

23. Bractwo Miłosierdzia ul. Wileńska 34, 26-110 Skarżysko-Kamienna

Współpraca instytucji, organizacji pozarządowych umożliwia wymianę informacji, wpływa na efektywność udzielanej pomocy, sprzyja większej skuteczności rozwiązywania problemów narkomanii.

4. Budżet

Art. 18[2] - ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2007 nr 70 poz. 473 – Dochody z opłat za zezwolenia wydane na podstawie art. 18 lub art. 18[1] oraz dochody z opłat określonych w art. 11[1] wykorzystywane będą na realizację gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz Gminnych Programów, o których mowa w art. 10 ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii, i nie mogą być przeznaczane na inne cele.

5. Monitorowanie i ewaluacja

Realizacja programu będzie poddana bieżącemu monitoringowi oraz końcowej ewaluacji działań. Realizacja monitoringu będzie zapewniała systematyczne otrzymywanie informacji o realizowanych zadaniach i możliwości wdrożenia w razie potrzeby działań korygujących. Formą monitorowania będą sprawozdania półroczne i roczne w aspekcie rzeczowym i finansowym przy zastosowaniu zestawu wskaźników wytypowanych dla poszczególnych celów, rezultatów i działań.

Ewaluacja programu odbywać się będzie cyklicznie co trzy lata. Celem ewaluacji będzie uzyskanie niezależnej opinii na temat faktycznych efektów programu oraz czynników, które przyczyniły się do ich uzyskania. W ewaluacji zostanie uwzględnione zbadanie stopnia osiągnięcia zamierzonych celów, z wykorzystaniem przewidzianych wskaźników. Wnioski dotyczące realizacji programu zostaną przekazane do wiadomości publicznej. Przeprowadzanie ewaluacji umożliwi lepsze poznanie funkcjonowania programu oraz relacji pomiędzy poszczególnymi elementami.

6. Promocja programu

Zadania programu realizowane są ze środków publicznych, informacja o realizacji zadań i wykorzystaniu środków finansowych jest jawna. Szerokie rozpowszechnienie i publiczny dostęp do informacji dotyczących realizacji poszczególnych części programu

zostanie zapewniony poprzez korzystanie ze internetowej Urzędu Miejskiego www.bip.umskarzysko.pl .

Zwiększenie przejrzystości działań publicznych zapewni ich społeczną kontrolę oraz zwiększy zainteresowanie społeczeństwa lokalnego prowadzonymi działaniami.

Jednym z instrumentów informowania społeczeństwa, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pozarządowych działających na polu rozwiązywania problemów społecznych będzie Forum Organizacji Pozarządowych – cykliczne spotkania z organizacjami wpisane jako element Programu Współpracy Gminy Skarżysko-Kamienna z organizacjami pozarządowymi. Wydawnictwa lokalne biuletyny, ulotki.